

FREDET

BYGDEBORG

FREDET KULTURMINNE

Disse røysene er automatisk fredede kulturminner. Det er ikke tillatt å fjerne stein fra røysene eller skade dem på annen måte. Hugging av trær og fjerning av vegetasjon må gjøres på en slik måte at den ikke blir skadet. Det må heller ikke settes opp ting i nærheten som skjemper kulturminnet.

JERNALDERSAMFUNNET

I eldre jernalder bodde det antakelig ikke mer enn et par tusen mennesker på hele Eiker. De bodde på et lite antall gårder som var ryddet sentralt i bygda, kanskje mer enn rundt 80 i alt.

Det var et bondesamfunn der folk livnærte seg av jordbruk og husdyrhold, men der ressursene i utmarka også var viktig - den ble brukt til jakt og fiske, til bærsanking og som beitemark.

Skogen ble brukt som tommer, til brensel og gjerdar og til kullbrenning - og i myrene kunne det være verdifull jernmalm. Arkeologiske funn fra «romersk jernalder» (0 – 400 e.Kr.) på Eiker tyder på at samfunnet var dominert av en velstående krigerklasse. Funnene viser også at det en har hatt kontakt med omverdenen og utvekslet verdigjenstander og handelsvarer – også med det europeiske kontinentet. Jern og pelsvarer var ettertraktede varer der. De som kontrollerte slike ressurser hadde makten i samfunnet.

JUNGERBORGENE

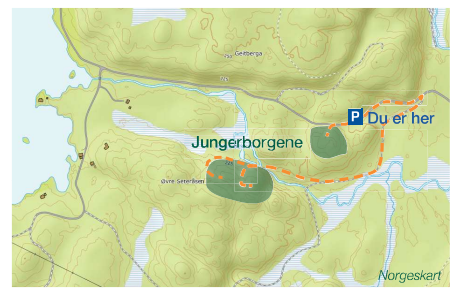
Dette er egentlig tre separate anlegg som ligger innenfor et område på et par hundre meter, omtrent 220 m.o.h. To av dem ligger med bare noen få meters mellomrom og kalles gjerne «Tvillingborgene», mens den tredje ligger på en annen kolle drøyt 200 meter lenger mot nordøst.

Den sistnevnte har en utstrekning på 40 x 30 meter og en 60 meter lang mur, mens Tvillingborgene her henholdsvis 50 x 25 og 40 x 25 meter og murer på 65 og 75 meters lengde. Alle murene er 2-3 meter brede og inntil 1 meter høye.

Arkeolog Tryggve Bernt har foretatt pollenanalyser og andre arkeologiske undersøkelser rundt Jungerborgene, slik at dette er ett av de bygdeborganleggene som er best undersøkt. Ut ifra disse undersøkelsene kan borgen dateres til omkring 50 e.Kr. De viser også at det har vært stor aktivitet i området rundt borgene, blant annet med tommerhogst og dyrbeite, men også med dyrking av lin og andre vekster.

Disse «borgene» ville ha vært svært dårlig egnet som forsvarsanlegg, og Tryggve Bernt mener det er mer sannsynlig at de har vært brukt til å verne om beitedyr og andre verdifulle utmarksressurser, eller at de eventuelt har blitt brukt i seremonielle sammenhenger. Mellom de to kollene går det en gammel ferdselsvei.

Det er flere eldgamle skjerp og forekomster av sølv og kobber i området rundt Junger, blant annet på ei av øyene i vannet. Det er også er funnet to stokkebåter som muligens kan dateres til eldre jernalder.

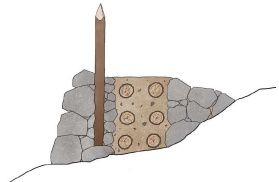
HVA VAR EN «BYGDEBORG»?

Dette er anlegg fra forhistorisk tid, og ingen kan si sikkert hva de har blitt brukt til.

Tradisjonelt har det vært vanlig å anta at de først og fremst har fungert som forsvarsverk, og dermed har navnet «bygdeborg» blitt innarbeidet. Nyere forskning og teorier åpner imidlertid for at disse anleggene også kan ha hatt andre funksjoner.

Få av anleggene er datert, men mest sannsynlig har de vært i bruk i «romersk jernalder», det vil si fra år 0 og fram mot 400 til 500-tallet. Steinene vi ser i dag er rester av den nederste delen av forsvarsverket. Oppå steinmurene har det vært høye palisader av treverk.

Illustrasjonssnitt av hvordan muren til en bygdeborg kan ha sett ut.

Flere av borgene er anlagt på steder som ville ha egnet seg dårlig dersom hensikten var å forsvare seg mot en hær av profesjonelle krigere. Rundt omkring finnes det koller og åsrygger som ligger høyere enn borgen – der kunne bueskyttere ha stått trygt og beskytt borgen med brannpiler.

Arkeologiske undersøkelser viser at ressursene i utmarka ble utnyttet på den tida borgene var i bruk. Det kan derfor tenkes at de har blitt brukt til å beskytte beitende kveg, men også til å oppbevare skinn og pelsværk, metaller og andre verdifulle varer. Borgene kan ha blitt lagt på utilgjengelige steder for å hindre tyver i å trenge inn, men også fordi det ga muligheter for å signalisere ned til bygda dersom en trengte hjelp og forsterkninger.

Borgene kan også ha vært plasser der det foregikk varebytte, kanskje i form av seremoniell utveksling av gaver. Det kan også tenkes at andre former for seremonier har funnet sted der, for eksempel rituelle kamper eller innvielse av ungdommen i de voksnes rekker.

BYGDEBORGER I ØVRE EIKER

Les mer om borgene på Rotary sin nettside ved å scanne QR-koden.